

Dette betyr miljømerkene Svanen og Blomsten

Helse og miljø blir en stadig mer omtalt del av vår hverdag. Det har i høyeste grad blitt et offentlig anliggende - både når det gjelder produkter og gjenvinning. Hele hus blir nå miljømerket.

To miljømerker har en offentlig status - Svanen og Blomsten. Det som startet med kontroll og merking av typiske husholdningsartikler, som for eksempel vaskepulver, har ført til at det nå er tusenvis av miljømerkede alternativer. Det gjelder på flere hundre produkt- og tjenesteområder.

Offentlig miljømerking på produkter og tjenester er ikke noe nytt. Svanen kom først: I 1989 var det på ministernivå i Norden enighet om å opprette en felles nordisk miljømerking, som det siden har vært opp til hvert enkelt land å administrere. I Norge skjer det gjennom Stiftelsen Miljømerking, som er underlagt Barne- og Likestillingsdepartementet, departementet som blant annet er ansvarlig for forbrukersaker.

Det andre alternativet er Blomsten, eller EU-Blomsten som den også kalles ettersom det er en europeisk merking. Det startet med at man i andre deler av Europa så at ting begynte å skje i Norden. Tre år etter innførelsen av Svanen var også Blomsten et offentlig anliggende. Siden Norge er EØS-medlem forpliktet Norge seg også å være med her.

Svanen mest utbredt

Kriteriene for Svanen og Blomsten er pr. i dag identiske på området maling, lakk og olje, som betyr at produsenter dermed om ønskelig kan søke parallelt om rettighet til å bruke begge miljømerkene.

De to miljømerkene har fått litt forskjellig utbredelse i løpet av disse årene: Svane-merket har på sin side 4-500 produkttyper, for eksempel innendørs malingprodukter eller gulvprodukter. Blomsten har færre, ca. 20 produktgrupper, som skyldes større organisasjoner i atskillig flere land. Alt tar litt lengre tid. Fra slutten av 1990-tallet var det bare Blomsten som hadde merking av malingprodukter. Derfor har diverse malingprodusenter i bransjen Blomsten og ikke Svanen, men nå kan de altså få begge to.

Høy kjennskap

Blant forbrukere er kjennskapen til Svane-merket klart største, blant annet på en rekke dagligvareprodukter og hus-, hjem- og hageprodukter.

- Her nyter vi stor tillit og tiltro. Svanen har høy kjennskap; ved siste måling var den på 87 prosent. Det vi kan slite litt med er kunnskapen som ligger bak. Vi kommer nå med en større informasjonskampanje som skal rette på dette. Men vi vet at folk er villige til å kjøpe miljøprodukter, forteller markedssjef Randi Barstad Rødseth i Stiftelsen Miljømerking.

Når det gjelder Blomsten er det en lengre vei å gå ettersom merkingen finnes på færre produkter. I Norge ligger her kjennskapen på 15 prosent. Merkingen er mest utbredt på tekstiler, som barneklær, sengetøy, håndklær, og maling.

- Vi er nå inne i en kampanje mot nye foreldre der vi markedsfører produkter både med Svanen og Blomsten.

Varer ikke evig

Aktører som vil oppnå miljømerking må oppfylle krav satt ut fra et såkalt livssyklusperspektiv. Det er krav vedrørende hvilke råvarer som brukes, selve produksjonen, brukerfasen av produktet og avfall.

Produsentene betaler en søkeravgift når de søker lisens, pluss at det beregnes en årsavgift av produktets omsetning. Produsenter kan også bli etterkontrollert hvor det sjekkes at kravene oppfylles. Dernest er gyldighetstiden mellom tre og fem år; Miljømerking går inn og evaluerer kriteriene som er satt. Det er for å følge med i tidens krav. Kravene kan forbli de samme, men de kan også strammes inn - avhengig av produktutvikling i den enkelte bransje.

- Kriteriene for miljømerking blir egentlig et verktøy for industrien - hvordan de skal tenke miljø, fortsetter Randi Barstad Rødseth. -De kan bruke miljømerking som konkurransefortrinn - til tiltro og troverdighet i salget, som fører til at de kan nå nye kundegrupper. Det er viktig å bruke en uavhengig tredjepart når produsenten ønsker et miljøtilpasset produkt - for å vurdere kvalitet og sette stempel på det. Det er altså både en frivillig beslutning for å ta vare på miljøet eller det kan nærmest komme som et krav fra kundene.

Stiftelsen Miljømerking i Norge sysselsetter i dag 17 personer. I Norden er det ca. 80 ansatte. Se ellers deres hjemmeside www.ecolabel.no.

Miljømerking av hele huset

Stiftelsen Miljømerking har i vel ett år arbeidet med Svanen-merking av hele hus. Det gjelder nå eneboliger, rekkehus og to- og firemannsboliger. Det er snøballen som akkurat har begynt å rulle, men flere utbyggere er allerede på markedet med merking: Skanska Bolig har fått Svane-merket på sin nye modell Uniqhus og Mestererhus (landets største boligbygger) har fått Svane-merket på ni hustyper. Husbanken gir fullfinansiering på disse hus (dvs. 80 prosent) fordi husene har lavt energiforbruk og er bygget med så miljøriktige materialer som mulig.

Kommuner stiller nå også krav. Miljømerking er i dialog med store kommuner som Fredrikstad, Larvik, Asker og Bærum, sistnevnte i forbindelse med Fornebu-utbyggingene.

- Egentlig er det vår egen kapasitet som begrenser, forteller markedssjef Randi Barstad Rødseth. - Bakgrunnen for miljømerking av hus gjelder hovedsakelig energibruk og materialvalg. Det er viktig for klimaproblemene og naturen vi omgir oss med at det stilles strenge krav. Krav til materialer gjelder først og fremst innendørs. Det betyr at det som blir valgt er av de miljømessig beste. Det skal sikre et godt innemiljø.

I byggevirksomheten går Miljømerking nå inn og informerer om muligheten for merkede hus helt fra planleggingsstadiet med arkitekt og til det enkelte husbyggingsfirma som skal kvalitetssikre og kontrollere hele byggeprosessen.

Miljømerking i farge- og interiørbransjen

I farge- og interiørbransjen har enkelte aktører satset på offentlig miljømerking, mens andre ikke har gjort det. I maling- og lakkbransjen har svenske Alcro-Beckers (i Norge heter selskapet Tikkurila) lenge hatt Blomster-merket på sine Beckers-produkter (se neste side); fra september i år har de også Svane-merket. Akzo Nobel har Blomster-merke på noen av sine Nordsjö-produkter; det samme gjelder danske Flügger.

I gulvbransjen var Forbo Flooring den første produsent som fikk Svane-merket på parkett. Det gjelder alle treslag i lakkert og oljet utgave fra deres fabrikk Forbo Parquet AB i Sverige. Forbo har også offisielle merking på sine linoleumsgulv. Det samme gjelder produsentene Armstrong og Tarkett. Pergo har miljømerket sitt laminatgulv.

Et område i bygge- og interiørbransjen hvor det ennå ikke er mulig å miljømerke, er på gruppen kjemiske byggprodukter, dvs. lim, sparkel, fugemasse, mørtel, etc.

- Det er en stor bransje hvor det foreløpig er liten oversikt når det gjelder helse og miljø. Men det er gjort et forarbeid og kriterieutvikling og Svane-merkingen starter opp nå. Vi samarbeider her blant annet med Teknologisk Institutt. Husbanken støtter også dette prosjektet økonomisk, forteller Randi Barstad Rødseth i Stiftelsen Miljømerking.